

ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียง

“วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม”

เมื่อปี 2548 พระครูสุภมรธรรมภาวิวัฒน์ หรือพระสรยุทธ ชยปัญโญ เจ้าอาวาส วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม ได้นำชาวบ้านขึ้นมาฟื้นฟูบูรณะคดยพาสัม ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน พระบรมสารีริกธาตุ ในเขตพื้นที่รอยต่อตำบลแม่สาบและตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง จังหวัด เชียงใหม่ นำไปสู่การร่วมแรงร่วมใจช่วยกันพัฒนาเป็นกระบวนใหญ่ จนกระทั่งกลายเป็น “วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม” ศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านที่เปี่ยมไปด้วยความสงบและ งดงามในปัจจุบัน ทั้งยังนำไปสู่การจุดคบไฟส่องนำทางสว่างให้กับชาวบ้านที่กำลัง “หลงผิด” ให้พบทางออกของทุกขจากการทำมาหากินอีกด้วย

ก้าวสู่ “ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุคดยพาสัม”

การออกบิณฑบาตทุกเช้า ทำให้ พระสรยุทธ ชยปัญโญ และพระสังกม ธนปัญโญ ซึ่งช่วยกันบุกเบิกและพัฒนา วัดพระบรมธาตุคดยพาสัม ได้แลกเปลี่ยน พุดคุยกับชาวบ้านที่ทำบุญตักบาตร ทำให้ ได้รู้ความทุกข์อันเกิดจากการทำมาหากิน เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เนื่องจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นิยม

ปลูกพืชเชิงเดี่ยวอย่างสตรอว์เบอร์รี ดอก เก๊กฮวย และพืชเมืองหนาว ซึ่งต้องใช้สาร เคมีในปริมาณที่สูง อีกทั้งต้นทุนการผลิตก็ สูงขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ราคาผลผลิตตกต่ำลง รายได้จึงไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ส่งผลทำให้เกิดปัญหาหนี้สินและโรคภัย ไข้เจ็บรุมเร้า

พระสรยุทธจึงน้อมนำแนวพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช เรื่อง “บวร” ซึ่งหมายถึง บ้าน วัด โรงเรียน มาใช้เป็นหลักในการฟื้นฟูและ

พัฒนาชาวบ้าน โดยอาศัยแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และเน้นการพึ่งพาตนเองเป็นหลัก นำไปสู่การจัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้เชิงปฏิบัติการเศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้ม” เน้นการทำกิจกรรมหลัก 4 ด้าน คือ 1.การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ 2.การพึ่งพาตนเองในด้านเกษตรอินทรีย์ 3.การอนุรักษ์พลังงานและพลังงานทดแทน และ4.การจัดการศึกษารูปแบบใหม่

พลังภาคีทุนเสริม ขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ปี 2551 **ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน)** ได้ให้การสนับสนุนวัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้มในการทำโครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างเสริมคุณธรรมนำวิถีชีวิตชุมชน และการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมและแนวทางพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายคนดี โดยมีการสร้างฐานเรียนรู้ให้ชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียง 5 ตำบล และเยาวชนใน 9 โรงเรียน ได้มาเรียนรู้เชิงปฏิบัติการในฐานการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่

ฐานรักษป่า การจัดทำธนาคารต้นไม้ปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน

ฐานรักษน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ไม่ให้เกิดการพังทลายของหน้าดิน ลดการเกิดน้ำท่วมจากน้ำป่า

ฐานรักษแม่ เรียนรู้การทำน้ำหมักชีวภาพและการทำเกษตรอินทรีย์

ฐานคนมีน้ำยา เรียนรู้การทำน้ำยาอเนกประสงค์ต่างๆ เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ฐานคนเอาถ่าน เรียนรู้การเผาถ่านและเก็บผลผลิตเป็นน้ำส้มควันไม้

ฐานพออยู่พอกิน เรียนรู้การปลูกพืชแบบผสมผสาน ร่วมกับการปลูกพืชอินทรีย์

ฐานคนเลี้ยงสัตว์ กิจกรรมเลี้ยงหมูหลุม ซึ่งเป็นการเลี้ยงหมูแบบประหยัด

ฐานคนมีไฟ เรียนรู้การทำไบโอดีเซลจากน้ำมันที่ใช้แล้วในครัวเรือน และนำมูลสัตว์มาทำเป็นไบโอแก๊สใช้แทนก๊าซหุงต้ม

ฐานนาอินทรีย์ เรียนรู้การปลูกข้าวอินทรีย์ เพื่อช่วยให้คนในชุมชนได้รับโภชนาอย่างปลอดภัย

วัดพระบรมธาตุ ดอยผาส้มได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากศูนย์คุณธรรม ในการขยายองค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากวัดสู่ชุมชน และยังเชื่อมโยงชุมชนต่างๆ ให้ร่วมกันเป็นเครือข่ายพหุชุมชน เพื่อสร้างการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นก้าวหน้าให้กับชาวบ้านแต่ละชุมชน ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย ให้เกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน “เศรษฐกิจชุมชน” มีการสนับสนุนให้ชาวบ้านแต่ละชุมชนผลิตของใช้ที่จำเป็น ส่วนที่เหลือนำไปขายในราคาไม่แพงให้กับชุมชนอื่นๆ ที่ไม่ได้

ผลิตใช้เอง เพื่อช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน โดยชุมชนจะนำรายได้จากการขายสินค้ามาใช้ในกิจกรรมสาธารณประโยชน์ต่างๆ

“ขบวนบุญ” ดูแลคน ดูแลธรรมชาติ

ขบวนบุญเป็นรูปแบบการขับเคลื่อนทางสังคมที่เน้นการสร้างสังคมคนบุญ บนฐานความเชื่อที่ว่า “ยิ่งให้อิ่งได้รับ” ด้วยการเชิญชวนให้คนในเมือง ทำบุญด้วยการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ธรรมชาติ จากฝีมือชาวบ้านที่อยู่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ต้นน้ำ เช่น ข้าวกล้อง ผักปลอดสารพิษ ปุยอินทรียี่สิบห้าปี น้ำยาอเนกประสงค์ กล้วยทอด ฯลฯ ซึ่งเป็นสินค้าที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะขายในราคาทุน ทำให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าคุณภาพในราคาประหยัด และรายได้จากการจำหน่ายสินค้าจะนำไปใช้ในกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การปลูกป่า สร้างฝายชะลอน้ำ ทำแนวป้องกันไฟฟ้า เป็นต้น

ขบวนบุญนั้นไม่เน้นที่การตลาด ยอดขาย สินค้าหรือผลผลิตในเชิงปริมาณ แนวคิดหลักของขบวนบุญคือการทำให้ชุมชนสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุด ใช้และกินในสิ่งที่สามารถทำได้เอง ไม่ต้องพึ่งพาภายนอก

และก่อให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน ดังนั้นผลกำไรที่ได้จึงนำมาใช้เป็นกองทุนสาธารณประโยชน์ที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละชุมชนกว่า 20 ชุมชนในเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม เช่น เกิดการพัฒนาและแปรรูปสินค้าชุมชนที่หลากหลาย จากวัตถุดิบพื้นบ้าน เกิดการสร้างงานในชุมชน เกิดกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดกลุ่มแม่บ้านทอผ้าปาเกะญอที่เข้มแข็ง เกิดการรวมตัวของเกษตรกรผู้ปลูกผักอินทรีย์ กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์ข้าวท้องถิ่น ฯลฯ โดยมีนักเรียน Home School วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม เป็นหลักในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง

การจัดการศึกษาอย่างพอเพียง : Home School วัดพระบรมธาตุดอยผาส้ม

โจทย์ปัญหาข้อหนึ่งที่สร้างความทุกข์ให้กับชาวบ้านอย่างมาก ก็คือค่าใช้จ่ายที่สูงในการส่งลูกหลานเข้าไปเรียนหนังสือในตัวเมือง แต่เมื่อจบการศึกษาแล้วพวกเขากลับละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด เข้าไปเป็นแรงงานรับจ้างในเมืองใหญ่ ละทิ้งอาชีพดั้งเดิมของพ่อแม่และรากเหง้าของตนเอง สุดท้ายก็หนีไม่พ้นวงจรแห่งความทุกข์ จึงเป็นที่มาของการจัดการ

ศึกษาในรูปแบบของ Home School ขึ้น โดยมีฐานการเรียนรู้อยู่ที่ชุมชน ซึ่งนักเรียนต้องค้นหาความรู้จากการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงในเรื่องต่างๆ ที่ตนเองสนใจ เป้าหมายคือการนำความรู้มาพัฒนาตนเอง และท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองได้ และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

พระสรวุฑได้ให้สัมภาษณ์ในรายการสร้างชาติโปร่งใส สร้างไทยชื่อตรงว่า “แรกๆ เด็กก็งงว่าทำไมไม่มีชุดนักเรียน ทำไมไม่เหมือนเด็กคนอื่นๆ เขา ไปๆ มาๆ ก็เข้าใจว่าการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้องสี่เหลี่ยม การเรียนรู้อยู่ในคอกหมู ในนา ในป่า เรียนรู้ได้ทั้งนั้น สำคัญอยู่ที่วิธีคิด เพราะการเรียนหนังสือทั่วไป เขาไม่ได้ฝึกอุดมการณ์วิธีคิด ว่าจบมาแล้วเอาความรู้ไปทำอะไร แต่เราปลูกฝังอุดมการณ์ ปลูกฝังวิธีคิดว่าคุณมาเรียนเพื่ออะไร เพื่อปกป้องผืนแผ่นดิน ดูแลป่า ดูแลน้ำของชุมชน เพราะถ้าพวกเขาไม่อยู่ดูแล แล้วใครจะดูแล...”

Home School วัดพระบรมธาตุศอยผาส้ม เปิดสอนนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยมีพระ ครูจิตอาสา และชาวบ้าน เป็นผู้ให้ความรู้และพาทำกิจกรรมต่างๆ รวมถึงพาเด็กๆ ไปศึกษาดูงานในสถาบันและองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น โครงการพิเศษสวนเกษตรเมื่องาย ดูการเพาะเห็ด ทำปุ๋ยเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสานรวมไปถึงการแปรรูป หรือการเข้าอบรมการเลี้ยงแพะ หมูหลุม ไบโอบีแก๊ส การทำเกษตรปลอดสารพิษ ที่คณะเกษตรศาสตร์ โรงเรียนชานาจังหวัดเชียงราย เป็นต้น

แหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ

กิจกรรมโครงการต่างๆ ที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุศอยผาส้ม ได้ดำเนินการมาตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี นั้น เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือชาวบ้านแกนนำในชุมชนสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ลดรายจ่าย มีรายได้เพิ่ม หนี้สินลดลง มีสุขภาพที่ดี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น เกิดความร่วมมือและสามัคคีกันของคนในชุมชนในการร่วมกันทำกิจกรรมส่วนรวม

ทุกวันนี้ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงวัดพระบรมธาตุศอยผาส้มได้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงคุณธรรมต้นแบบ ของการสร้างความร่วมมือในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาสังคมโดยใช้หลักอริยสัจสี่ “ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค” เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เพื่อหาทางดับทุกข์และสร้างสุขอย่างยั่งยืน ตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ก่อเกิดพลังคุณธรรม ความรัก ความสุข ความสามัคคี และการสร้างสำนึกสาธารณะร่วมกันของคนในชุมชน ท้องถิ่น ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า เพื่อสร้างรากฐานชีวิตให้มั่นคงต่อไป